

Risicoperceptie in de postmoderne risicomaatschappij

Wat zien we?

Het gebruik van chemische stoffen is de afgelopen decennia explosief gestegen, en blootstelling aan een breed spectrum aan stoffen is daarmee een vast onderdeel van het dagelijks leven geworden. Voorbeelden laten zien dat de klassieke aanpak van risicobeoordeling te traag is voor een chemische markt die sneller groeit dan de bestuurlijke capaciteit^{1,2}. Aspecten als schandalen rondom industriële vervuilingen, foutieve risicobeoordelingen of te nauwe banden tussen bedrijfsleven en overheid hebben invloed op het institutioneel vertrouwen van burgers³. We zien daarbij twee tegengestelde trends: chemofobie: sterke angst voor chemische blootstelling, vaak gevoed door incidenten, miscommunicatie of activistische claims zonder verder context^{4,5,6}; chemolethargie: het gevoel dat risico's onvermijdelijk of overtrokken zijn⁷, en dat individuele invloed of vertrouwen in instituties afneemt, een trend ingezet tijdens de Corona-epidemie.

Wat zit hierachter?

Mensen baseren hun risicoperceptie niet uitsluitend op objectieve, meetbare gevaren, maar deze perceptie wordt ook beïnvloed door factoren zoals het karakter

van het risico, persoonlijkheidskenmerken, sociaal-culturele en politieke factoren⁸. Wetenschappelijke consensus over risico's van stoffen komt daardoor niet automatisch overeen met de risicoperceptie van burgers. In de literatuur staat dit bekend als het risicoperceptiegat. Dit risicoperceptiegat wordt mogelijk nog groter in de postmoderne samenleving, waarin feiten vaker ter discussie worden gesteld en de scheiding tussen politiek en wetenschap soms vervaagt. Over de positie van de wetenschap in de postmoderne maatschappij is al een trendalert⁹. Daarnaast leven we tegenwoordig in een zogenaamde risicomaatschappij¹⁰, een samenleving waarin zowel technologische als sociale ontwikkelingen zo complex zijn geworden, dat traditionele manieren om met gevaren om te gaan ontoereikend zijn geworden. De nadruk op de technologische ontwikkelingen ligt daarbij vaak op economische groei ten faveure van de ecologie. Een aantal aspecten karakteriseren deze nieuwe risico's:

1. Ze zijn niet waarneembaar (COVID, chemische stoffen).
2. Ze zijn niet te bevatten, zowel in tijd en plaats.
3. Er is een gedeelde (on)verantwoordelijkheid.
4. Heeft uiteindelijk effect op bijna iedereen.

Waarom is dit interessant?

De verwachting is dat er in de toekomst steeds meer chemische stoffen in drinkwaterbronnen terechtkomen.

Het publiek accepteert technische uitleg niet automatisch en communicatie over bijvoorbeeld opkomende stoffen in drinkwater kan leiden tot afnemend vertrouwen¹¹ en misverstanden, en uiteindelijk tot minder gewenst en minder duurzaam consumentengedrag, zoals meer fleswater in plaats van kraanwater drinken¹².

Strategische vragen voor de watersector

- Wat kan de sector doen om het risicoperceptiegat niet disproportioneel groot te laten worden?
- Hoe om te gaan met miscommunicatie door ander partijen buiten de drinkwatersector.
- In hoeverre vraagt deze ontwikkeling om samenwerking met andere domeinen, en wat betekent dat voor de rol van de sector?

Duiding

	Laag	Middel	Hoog
Impact			
Zekerheid			

Volgen/monitoren:

Hoe ontwikkelt het risicoperceptiegat t.a.v. chemische stoffen in water zich de komende jaren?

Meer lezen

1. Europees Agentschap voor chemische stoffen. <https://eur-lex.europa.eu/NL/legal-content/summary/european-chemicals-agency-echa-how-the-european-union-regulates-chemicals.html>
2. Bub, S., L. Petschick, S. Stehle, J. Wolfram, R. Schulz (2025) Limitations of chemical monitoring hinder aquatic risk evaluations on the macroscale. Science, vol. 388, Issue 6753, 1301-1305. <https://www.science.org/doi/10.1126/science.adn5356>
3. Hoe de zorgen en het wantrouwen rond Tata Steel door de jaren heen groeiden. <https://nos.nl/artikel/2491434-hoe-de-zorgen-en-het-wantrouwen-rond-tata-steel-door-de-jaren-heen-groeiden>
4. Robin Food Coalition, De Nationale Piskijker. <https://robinfoodcoalition.com/nl/data/content/de-piskijker>
5. Jansen, T., L. Claassen, I. van Kamp, D. Timmermans (2020) 'All chemical substances are harmful.' public appraisal of uncertain risks of food additives and contaminants. Food and Chemical Toxicology, Vol. 136, 110959. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0278691519307495?via%3Dihub>
6. Waterfilters: de zin en onzin bij Nederlands kraanwater, 23 december 2025. <https://www.drinkwaterplatform.nl/waterfilters-de-zin-en-onzin/>
7. Rozendaal, S. (2024) Paniek om niets. Hoe de meetrevolutie onze angsten aanwakkert, Uitgeverij Atlas Contact. [Paniek om niets - Atlas Contact : Atlas Contact](#)
8. Brouwer, S, S. van den Berg, N. Nijhuis, R. Hofman, N. van Aalderen, Y. Fujita, E. Bergsma, R. Sjerps (2019) Risicoperceptie. BTO-rapport 2019.023
9. S. Keinemans (2026) Kennis is macht: verwevenheid van wetenschap en politiek. KWR Waterwijs Trendalert. [KWRW 2025.077 Trendalert - Kennis is macht, verwevenheid van wetenschap en politiek](#)
10. Beck, U. (1986) Risikogesellschaft: Auf dem Weg in eine andere Moderne.
11. Claassen, L., J. Hartmann, S. Wuijts (2021) How to Address Consumers' Concerns and Information Needs about Emerging Chemical and Microbial Contaminants in Drinking Water; The Case of GenX in The Netherlands. International Journal of Environmental Research and Public Health, 18(20), 10615. <https://doi.org/10.3390/ijerph182010615>
12. Delpla, I., C. Legay, F. Proulx, M. Rodriguez (2020) Perception of tap water quality: Assessment of the factors modifying the links between satisfaction and water consumption behavior. Science of The Total Environment, vol.722,137786. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.137786>

Groningenhaven 7 / PO Box 1072 3430 BB Nieuwegein The Netherlands
Contactpersoon: Erwin Roex Erwin.roex@kwrwater.nl
+31 (0)30 60 69 728
www.kwrwater.nl
www.dwsi.nl
© KWR Water Research Institute